

УДК 378.018.8:373.2.011.3-051](73)–027.562-026.23(045)

DOI: 10.31499/2307-4906.4.2022.270293

ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОЦЕСУ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У США

Яна Музика, аспірант, викладач-стажист кафедри іноземних мов, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.

ORCID: 0000-0001-7150-460X

E-mail: yanakazanovska@gmail.com

У статті охарактеризовано процес професійного зростання майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти у США. Розкрито поняття «професійне зростання», «вихователь», «самоефективність вчителя». Досліджено основні цілі професійного зростання майбутніх вихователів, напрямки роботи закладів дошкільної освіти. Охарактеризовано необхідність навчання майбутніх вихователів роботи з цифровими технологіями, як з інструментом професійного зростання. Підсумовано необхідність безперервної освіти майбутніх вихователів з метою модернізації освітнього процесу та покращенню його результатів.

Ключові слова: професійне зростання; професійна підготовка; вихователь; заклади вищої освіти; заклади дошкільної освіти; освітній процес; діти дошкільного віку; цифрові технології; безперервна освіта.

CHARACTERISTICS OF PROFESSIONAL GROWTH OF FUTURE EARLY CHILDHOOD EDUCATORS IN USA

Yana Muzyka, PhD Student, Trainee Lecturer of the Department of Foreign Languages, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

ORCID: 0000-0001-7150-460X

E-mail: yanakazanovska@gmail.com

The article describes the process of professional growth of future early childhood educators in USA. The concept of “professional development”, “early childhood educator”, “teacher’s self-efficacy” in the context of the professional growth of preschool teachers is revealed. The importance of the process of professional growth of future educators is formulated as a significant factor in improving the educational process in preschool education institutions.

In this article, we clarified the main goals of the professional growth of future early childhood educators, directions of work of preschool education institutions with the aim of improving the educational process. It has been investigated that the process of self-efficacy of a teacher includes the involvement of pupils in the educational process, knowing as classroom management, pupils’ engagement, and instructional practices. The importance of teaching future early childhood educators how to work with digital technologies in the aim of professional growth is characterized. Prepared the information of formal and informal activities, that early childhood educators can use in order to improve their professional skills. The study of scientists, who worked on the issue of professional growth of future early childhood educators was analyzed and summarized.

The need for continuous education of future preschool teachers with the aim of modernization of educational process and improving its results is summarized in this article. Professional growth

contributes to the progressive mastery of theoretical and practical knowledge, abilities, and skills of an future educator. As well, it has a strong impact on development of the preschool teacher's creative abilities, his/her critical thinking, and expanding professional horizons.

Keywords: *professional growth; professional preparation; early childhood educator; institution of higher education; preschools; educational process; preschoolers; digital technologies; continuing education.*

Одним із важливих процесів, через які проходить більшість громадян, є процес навчання. Найперший, з ким зустрічається дитина дошкільного віку під час освітнього процесу, є вихователь. Майбутнім вихователям необхідно володіти сучасною інформацією стосовно психологічного та фізичного розвитку дітей, питань ранньої освіти, а також надавати професійну підтримку дітям та батькам, з якими вихователь працює. Відповідальність за кінцевий результат роботи є високою, а ресурси для професійної підтримки – обмежені. Галузь дошкільної освіти потребує ретельно проведених емпіричних досліджень, на яких базуватиметься практика професійного зростання майбутнього вихователя, який виховуватиме дітей дошкільного віку.

Актуальність дослідження проблеми професійного зростання майбутнього вихователя в Україні полягає у недостатності теоретичних знань, які могли б бути впроваджені в освітні програми професійної підготовки майбутніх вихователів у закладах вищої освіти та у програми професійного зростання майбутніх вихователів, підвищення кваліфікації, процес безперервної освіти тощо.

Професійну підготовку майбутніх вихователів дітей раннього та дошкільного віку важко переоцінити. Насамперед, її необхідно здійснювати на належному рівні, аби забезпечити професійне зростання кожного майбутнього вихователя як освіченого, компетентного професіонала своєї справи. Зважаючи на це, цінним є практика впровадження у розвиток методологічної системи України досвіду зарубіжних країн, особливо тих, мови яких популярні для вивчення серед українських дітей.

Ретельна увага науковців зосереджується на вивченні питання процесу професійної підготовки майбутніх вихователів у США з точки зору її інституційних та організаційних особливостей (Зданевич Л., Коваленко О., Леврінц М., Мельник Н., Огієнко О., Шкваріна Т. та ін.).

Наприклад, Огієнко О. досліджує питання розвитку вищої освіти у США у своїй праці «Сучасна система вищої освіти у США: особливості функціонування та розвитку». Дослідження показує структуру вищої освіти у США, стратегії розвитку, рівень конкурентоспроможності, важливі аспекти, які можна впровадити при вдосконаленні системи вищої освіти в Україні [5].

Мельник Н. у своїй праці «Фахова підготовка кадрів дошкільної освіти у США» аналізує процес професійної підготовки майбутніх вихователів до роботи у закладах дошкільної освіти у США. Зазначається, що у США існує тенденція до збільшення терміну навчання студентів на факультетах дошкільної освіти, запроваджуються освітні курси для підвищення рівня теоретичних та практичних вмінь та навичок. Окрім цього, у системі освіти США висунуто вимоги щодо компетентності майбутніх вихователів, які працюватимуть із дітьми дошкільного віку [4].

Зокрема, Зданевич Л. звертається у своїй праці «Професійна підготовка майбутніх фахівців із дошкільної освіти в Північній і Латинській Америці, африканських та арабських країнах» до розгляду проблеми особливостей функціонування

та розвитку сучасної системи вищої освіти у США, аналізу специфіки професійної підготовки майбутніх вихователів до роботи з дітьми дошкільного віку. Науковець звертає увагу на передовий педагогічний досвід, який рекомендується запровадити у систему освіти України. Насамперед, мова йде про збільшення кількості предметів, пов'язаних з професійною підготовкою майбутніх вихователів та збільшення годин практики в закладах дошкільної освіти [2].

Коваленко О. у дослідженні «Неперервна педагогічна освіта у США: сучасний стан і перспективи розвитку», характеризує розвиток безперервної педагогічної освіти у США для майбутніх педагогів різних галузей. Це важливо з точки зору професійної підготовки компетентних вихователів, які, завдяки безперервній освіті, мають змогу підвищити свою кваліфікацію, обмінюватися досвідом із колегами та вдосконалювати себе як майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти у США [3].

Проте, залишається недостатньо вивченим питання процесу професійного розвитку майбутніх вихователів у закладах дошкільної освіти у США. Наукові праці містять більш теоретичний огляд поставленої проблеми, бракує даних емпіричних досліджень.

Метою статті є характеристика процесу професійного зростання майбутнього вихователя для вдосконалення результативності та ефективності освітнього процесу у закладах дошкільної освіти у США.

Навчання та професійний розвиток майбутніх вихователів (“preschool teachers” or “early childhood educators”) є важливим процесом. Практичні й теоретичні навички майбутнього вихователя відіграють вагомую роль в ефективності освітнього процесу, що включає в себе підготовку дітей дошкільного віку до навчання у школі, розвиток мовленнєвих, розумових, фізичних, творчих здібностей, виховання любові до Батьківщини, навколишнього середовища, світу тощо. Таким чином, вихователь стає для дитини одним із провідників у різні сфери життя, іншими є – батьки; сім'я дитини.

Вихователь забезпечує належну атмосферу, яка об'єднує дітей, спонукає їх до здорової комунікації та розвитку. Вихователь сьогодення знає як організувати освітній процес дітей дошкільного віку, враховуючи усі властивості цього процесу, включаючи роботу з дітьми з особливими освітніми потребами, спілкування з різними сім'ями, залучення у спільну діяльність дітей однієї та різних вікових категорій. З цього випливає значущість якісної та належної освіти, що пропонує освітня програма країни для підготовки майбутніх вихователів.

Насамперед, процес професійного зростання майбутніх вихователів має на меті досягнення двох цілей:

- 1) покращення теоретичних та практичних знань майбутнього вихователя для забезпечення якісної роботи з дітьми та їх батьками;
- 2) сприяння розвитку культури професійного зростання майбутніх вихователів.

Професійне зростання майбутніх вихователів включає в себе постійне вдосконалення та вивчення передових теоретичних та практичних особливостей забезпечення освітнього процесу у закладах дошкільної освіти. Важливо зауважити, що процес професійного зростання носить постійний характер і не може бути зупинений. Окрім цього, заклади дошкільної освіти мають спрямовувати свою педагогічну діяльність на слідкування за змінами та оновленнями, які можна впровадити в навчальний процес професійної підготовки майбутніх вихователів, з метою його

покращення.

У своєму дослідженні В. Безлюдна зазначає, що «методологічною основою побудови педагогічної освіти в американському суспільстві є провідна філософська орієнтація її інституцій (університетів, педагогічних коледжів, гуманітарних коледжів, комунальних коледжів), які формують зміст педагогічної підготовки майбутніх учителів іноземних мов, зокрема вихователів, залежно від індивідуальних філософських переконань адміністраторів цих закладів. Окрім цього, орієнтація передбачає, що професійну підготовку майбутніх учителів іноземних мов у США (укладання навчальних програм та професійна акредитація) мають здійснювати з урахуванням місцевої специфіки, а владні структури зобов'язують створювати навчальні плани відповідно до вимог штату...» [1, с. 300].

Мало відомо про те, якою мірою участь майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти у професійному зростанні сприяє їхнім переконанням у власній ефективності як майбутніх педагогів. У США існує таке поняття, як «самоефективність вчителя» (*teacher's self-efficacy*), зміст якого ґрунтується на припущенні канадського психолога Альберта Бандури, що «...на поведінку індивідів впливає їх сприймана здатність успішно виконувати таку поведінку. Досвід майстерності, фізіологічні та афективні стани, вторинні переживання, надані соціальними моделями, і соціальне переконання сприяють розвитку цих переконань» [6, с. 191]. Самоефективність вчителя – це рівень впевненості педагога у власній здатності ефективно навчати учнів та допомагати їм досягати успіху. Самоефективність включає в себе: допомогу дітям у навчанні, розробку якісних та результативних навчальних програм [15].

Зокрема, самоефективність вихователя зазвичай розглядають як такий процес самовдосконалення, який включає в себе:

- 1) менеджмент навчальної діяльності учнів (*classroom management*);
- 2) залучення учнів до освітнього процесу (*student's engagement*);
- 3) методи навчання (*instructional practices*) [14].

Протягом останніх десятиліть, особливості та проблематика самоефективності вихователя були досліджені багатьма дослідниками. Підсумовуючи результати співпраці Классена, Бетса та Гордона, можемо зауважити, що самовдосконалення вихователя вважається ключовим мотиваційним переконанням, що впливає на ефективність взаємного процесу вихователь-дитина-батьки [12, с. 27]. Дослідження у США показали, що «..вихователі закладів дошкільної освіти, як правило, демонструють високий рівень самоефективності» [11, с. 14].

У праці Дуран Є., яка присвячена питанню впливу програми професійного розвитку на самоефективність вихователів закладів дошкільної освіти, зазначається, що «..вихователі, які залучені у процес професійного зростання, безперервно навчаються та вдосконалюють свої професійні вміння й навички, як правило, показують високий рівень самовдосконалення і, як результат, ефективність освітнього процесу...» [8, с. 43]. Окрім цього, процес професійного зростання, який тісно пов'язаний із взаємодією застосування практичних навичок вихователя і з очікуваними результатами освітнього процесу дітей дошкільного віку, має більший вплив на якісне навчання.

В Сполучених Штатах Америки передбачаються два основні напрями професійного зростання майбутнього вихователя: формальний (семінари, курси, програми та ін.), неформальний (спільне обмірковування, дискусійні групи та ін.).

Серед інших напрямків професійного розвитку майбутнього вихователя виділяють:

- 1) спеціалізоване навчання без відриву від основної діяльності;
- 2) коучинг та/або консультативна взаємодія;
- 3) колегіальні навчальні групи.

«Два основних напрями, формальний та неформальний, сприяють професійному зростанню майбутніх вихователів, що в свою чергу, сприяє якісному навчанню та розвитку дітей дошкільного віку...» [7, с. 98]. У таблиці 1 охоплено діяльності, які пропонуються до виконання педагогам закладів дошкільної освіти у США в контексті їх професійного зростання.

Перелік формальних та неформальних видів діяльності з професійного зростання вихователів було визначено на основі курсів і семінарів, які проводились організацією «Агенція раннього розвитку дітей» – Early Childhood Developing Agency [9].

Таблиця 1

Формальна та неформальна освіта для майбутніх педагогів раннього віку у США

Формальна освіта (Formal Education)	Неформальна освіта (Informal Education)
<ol style="list-style-type: none"> 1) Семінари, лекції, практичні, воркшопи (workshops). 2) Конференції, симпозиуми. 3) Наукові дослідження по темі (індивідуальні, колаборації). 4) Зустрічі з іншими педагогами (онлайн та офлайн). 5) Наставництво, коучинг. 	<p style="text-align: center;"><i>Спільна діяльність</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Підтримка колег у вирішенні проблем. 2) Обмін ідеями професійного зростання. 3) Обмін ідеями викладання та забезпечення навчально-виховного процесу у ЗДО. 4) Практикування наставництва серед колег, обмін думками та рефлексія. 5) Залучення матеріалів колег у свою майбутню професійну діяльність (зі згоди колег). 6) Передавання педагогічного досвіду колегам, обмін інформацією щодо оновлень змісту навчання дошкільників. <p style="text-align: center;"><i>Індивідуальна діяльність</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Вивчення професійної літератури. 2) Обробка оновлених методичних рекомендацій. 3) Експериментальне застосування отриманих знань. 4) Адаптування програми до освітньо-виховних потреб дітей дошкільного віку. 5) Аналіз фідбеку від батьків та дітей.

Професійне зростання майбутнього вихователя є важливим компонентом програм ліцензування догляду за дітьми у багатьох штатах Америки. Процес професійного зростання тісно пов'язаний з якістю викладання, взаємодією дітей у класі, їх розвитком та навчанням. Серед питань, які вносять у програму професійного зростання майбутнього вихователя розрізняють: особливості росту та розвитку дітей, психологія дітей раннього віку, особливості соціалізації дітей дошкільного віку, підбір відповідного методичного забезпечення, створення навчального середовища, організація роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, навички спостереження, розвиток творчих здібностей та критичного мислення [13].

Важливо зауважити, що особливе місце серед компетенцій майбутнього вихователя займає обізнаність роботи із цифровими технологіями. Це зумовлено тим, що діти дошкільного віку сьогодення ще з раннього дитинства знайомі із цифровими технологіями, більшою чи меншою мірою. Процес професійного зростання майбутніх вихователів включає в себе, також, теоретичні та практичні знання й навички із застосування цифрових технологій під час навчання й виховання дітей у закладах дошкільної освіти у США. Бути компетентним у роботі з цифровими технологіями означає, для майбутнього вихователя, бути досвідченим, сучасним, активним та креативним педагогом у своїй викладацькій діяльності, роботі з дітьми у закладах дошкільної освіти [10]. Питання сьогодення полягає не в тому чи впроваджувати навчання роботи з цифровими технологіями, як засіб професійного зростання майбутніх вихователів у заклади вищої освіти у США, а в тому, як забезпечити належну підтримку майбутнім вихователям у процесі професійного зростання, щоб студенти факультетів дошкільної освіти побачили відповідність своїх досліджень, розробок та практики сучасним вимогам цифрової епохи та затвердженим нормативним документам, що регулюють питання дошкільної освіти у США.

Розуміння керування інструментами цифрових технологій забезпечує майбутнього вихователя широкими можливостями професійного зростання. Насамперед, це доступ до навчально-методичної вітчизняної та зарубіжної літератури, участь у конференціях, заходах та семінарах. Майбутній вихователь має змогу отримати додаткові знання, зареєструвавшись на освітні курси, беручи участь в обговореннях тощо.

Зважаючи на те, що професійне зростання майбутнього вихователя у США демонструє важливість спільної діяльності майбутніх вихователів та досвідчених вихователів дітей раннього та дошкільного віку (навіть, вихователів з інших країн світу), цифрові технології можуть допомогти забезпечити здійснення цього процесу онлайн, що важливо з огляду на сучасні події у світі (пандемія COVID-19, російсько-українська війна).

Таким чином, проведене дослідження підтверджує ефективність і результативність професійного зростання майбутніх вихователів у США. Процес професійного зростання майбутнього вихователя, як безперервний, повинен забезпечуватись на належному рівні, задля покращення освітнього процесу у закладах дошкільної освіти. Описані у статті формальні та неформальні засоби освіти майбутнього вихователя надають широкі можливості майбутнім вихователям розвивати свої професійні якості, комунікативні та творчі здібності, критичне мислення, які надважливі у роботі вихователя з дітьми дошкільного віку. Окрім цього, було охарактеризовано важливість навчання майбутніх вихователів роботи з цифровими технологіями, які позитивно впливають на отримання якісної освіти у закладі вищої освіти та, пізніше, на освітній процес у закладі дошкільної освіти, де працюватиме підготовлений вихователь. Отримані результати дослідження можуть бути рекомендовані до впровадження у практику професійного зростання майбутніх вихователів в закладах вищої освіти України.

Актуальними напрямом подальшого наукового пошуку вбачаємо у продовженні дослідження особливостей сучасної професійної підготовки майбутніх вихователів у США з метою впровадження передового педагогічного досвіду у робочі програми закладів вищої освіти України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безлюдна В. Теорія і практика професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов у вищих педагогічних навчальних закладах України (1948–2016 рр.): дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01. Рівне, 2018. 514 с.
2. Зданевич Л. Професійна підготовка майбутніх фахівців із дошкільної освіти в Північній і Латинській Америці, африканських та арабських країнах. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій та загальноосвітній школах*. Вип. 38(91). 2014. С. 155–162.
3. Коваленко О. Неперервна педагогічна освіта у США: сучасний стан і перспективи розвитку. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології* № 6(8). 2010. С. 127–133.
4. Мельник Н. Фахова підготовка кадрів дошкільної освіти у США. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. Серія: Педагогічні науки. Вип. 20. 2012. С. 218–222.
5. Огієнко О. Сучасна система вищої освіти США: особливості функціонування та розвитку. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. № 10(74). 2017. С. 131–141.
6. Bandura A. Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*. 1997. 84(2). P. 191–215.
7. Bautista A., Cañadas M. C., Brizuela M. B., Schliemann A. D. Examining how teachers use graphs to teach mathematics in a professional development program. *Journal of Education and Training Studies*. 2015. 3(2). P. 91–106.
8. Duran E., Ballone-Duran L., Haney J., Beltyukova S. The Impact of a professional development program integrating informal science education on early childhood teachers' self-efficacy and beliefs about inquiry-based science teaching. *Journal of elementary science education*. 2009. 21(4). P. 53–70.
9. Early Childhood Development Agency (ECDA). URL: <https://www.ecda.gov.sg/Pages/Continuing-Professional-Development.aspx> (application data: 2022.11.12).
10. Gordana M. Stepic Future preschool teachers' attitudes about 21-century digital skills. *Journal Plus Education*, No. 2. 2022. P. 276–303.
11. Guo Y., Dnyi J. M., Pelatti C. Y., Justice L. M. Self-efficacy of early childhood special education teachers: Links to classroom quality and children's learning for children with language impairment. *Teaching and Teacher Education*. 2014. 39. P. 12–21.
12. Klassen R. M., Tze V. M. C., Betts S. M., Gordon K. A. Teacher Efficacy Research 1998–2009: Signs of Progress or Unfulfilled Promise? *Educational Psychology Review*. 2011. 23(1). P. 21–43.
13. Pamela S. Laferney. *Early childhood professional development and classroom quality in preschool classrooms*. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/215285337.pdf> (application data: 2022.11.08).
14. Susan M. Sheridan, Carolyn Pope Edwards, Christine A. Marvin, Lisa L. Knoche Professional Development in Early Childhood Programs: *Process Issues and Research Needs*. URL: https://www.researchgate.net/publication/26876542_Professional_Development_in_Early_Childhood_Programs_Process_Issues_and_Research_Needs (application data: 2022.09.09).
15. Teacher's self-efficacy. URL: <https://www.leaderinme.org/teacher-efficacy/> (application data: 2022.09.24).

REFERENCES

1. Bezlydna, V. (2018). Theory and practice of professional preparation of future foreign language teachers in institutions of higher education in Ukraine (1948–2016). *Doctor's thesis*. Rivne [in Ukrainian].
2. Zdanevych, L. (2014). Professional training of future specialists in preschool education in North and Latin America, African and Arab countries. *Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools*, 38(91), 155–162 [in Ukrainian].
3. Kovalenko, O. (2010). Continuous pedagogical education in the USA: current state and prospects for development. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 6(8), 127–133 [in Ukrainian].
4. Melnyk, N. (2012). Professional training of preschool teachers in the USA. *Bulletin of the Glukhiv National Pedagogical University named after Oleksandr Dovzhenko. Series: Pedagogical sciences*, 20, 218–222 [in Ukrainian].
5. Ohienko, O. (2017). Modern system of higher education in the USA: peculiarities of functioning and development. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 10(74), 131–141 [in Ukrainian].
6. Bandura, A. (1997). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*,

- 84(2), 191–215.
7. Bautista, A., Cañadas, M. C., Brizuela, M. B., Schliemann, A. D. (2015). Examining how teachers use graphs to teach mathematics in a professional development program. *Journal of Education and Training Studies*, 3(2), 91–106.
  8. Duran, E., Ballone-Duran, L., Haney, J., Belyukova, S. (2009). The Impact of a professional development program integrating informal science education on early childhood teachers' self-efficacy and beliefs about inquiry-based science teaching. *Journal of elementary science education*, 21(4), 53–70.
  9. Early Childhood Development Agency (ECDA). URL: <https://www.ecda.gov.sg/Pages/Continuing-Professional-Development.aspx> (application data: 2022.11.12).
  10. Gordana, M. (2022). Stepic Future preschool teachers' attitudes about 21-century digital skills. *Journal Plus Education*, 2, 276–303.
  11. Guo, Y., Dyni, J. M., Pelatti, C. Y., Justice, L. M. (2014). Self-efficacy of early childhood special education teachers: Links to classroom quality and children's learning for children with language impairment. *Teaching and Teacher Education*, 39, 12–21.
  12. Klassen, R. M., Tze, V. M. C., Betts, S. M., Gordon, K. A. (2011). Teacher Efficacy Research 1998–2009: Signs of Progress or Unfulfilled Promise? *Educational Psychology Review*, 23(1), 21–43.
  13. Pamela, S. Laferney. *Early childhood professional development and classroom quality in preschool classrooms*. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/215285337.pdf> (application data: 2022.11.08).
  14. Susan M. Sheridan, Carolyn Pope Edwards, Christine A. Marvin, Lisa L. Knoche. Professional Development in Early Childhood Programs: *Process Issues and Research Needs*. URL: https://www.researchgate.net/publication/26876542_Professional_Development_in_Early_Childhood_Programs_Process_Issues_and_Research_Needs (application data: 2022.09.09).
  15. Teacher's self-efficacy. URL: <https://www.leaderinme.org/teacher-efficacy/> (application data: 2022.09.24).